

Grey Scale #13

DANES-PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Art. - 17/46

PROGRAM WYSZKOLENIA

KONTYNGENTU ARTYLERII PUŁKÓW PIECHOTY

DZIAŁA 76 mm i 45 mm ORAZ MOŹDZIERZE 120 mm i 82 mm

Cz. II.

SZKOŁA DZIAŁONU

(UZUPEŁNIENIE PROGRAMU WYSZK. KONT. ART. CZ. II)

1 9 4 6

WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

50

Colour Chart #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

DANES-PICTA .COM

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Art. - 17/46

PROGRAM WYSZKOLENIA KONTYNGENTU ARTYLERII PUŁKÓW PIECHOTY

DZIAŁA 76 mm i 45 mm ORAZ MOŹDZIERZE 120 mm i 82 mm

Cz. II.

SZKOŁA DZIAŁONU

(UZUPEŁNIENIE PROGRAMU WYSZK. KONT. ART. CZ. II)

1 9 4 6

WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

50

355,51/37

DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO
ZATWIERDZAM

Szef Sztabu Zmot. Art. W. P.
DUDZIŃSKI
gen. bryg.

BIBLIOTEKA
15600
HIST.-WOJSK.

15600.

Dnia 11 kwietnia 1946 r.

Biblioteka Sztabu Zmot. Art. W. P.
36272 / 2
Im. F. Byłobry

Szkole działonu należy przeprowadzać w myśl „PROGRAMU WYSZKOLENIA KONTYNGENTU ARTYLERII“ część II.

Jednak w programach oddziałów art. piechoty dostosować go do posiadanego sprzętu i zadań taktycznych w myśl niżej podanych wytycznych:

II. SZKOŁA DZIAŁONU — WYSZKOLENIE OGÓLNE (od str. 3 do str. 16) — jak w programie cz. II.

WYSZKOLENIE SPECJALNE: Działoczniny dla dział 76 i 45 mm (od str. 16 do str. 28). Tematy 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 — jak w programie część II.

DLA MOŹDZIERZY 120- i 82-mm.

Ilość godzin według tematów.

Nr tematu	N a z w a t e m a t u	Ilość godzin
1.	Czynności celowniczego przy celowniku	10/20
2.	Celowanie na wprost	6/10
3.	Prowadzenie ognia z odkrytego SO do gniazda ogniowego	7/10
4.	Celowanie pośrednie	5/8
5.	Prowadzenie ognia z zakrytego SO do gniazda ogniowego	7/8
6.	Prowadzenie ognia z zakrytego SO w składzie baterii	6/8
7.	Przygotowanie, praca i czynności na SO w warunkach nocnych	7/10
8.	Prowadzenie ognia powierzchniowego	6/19
9.	Prowadzenie stałego i ruchomego ognia zaporowego	6/9
	R a z e m	60/102

Temat 1. *Czynności celownicze przy celowniku.*

Cel: Nauczyć praktycznie wykonywania czynności przy celowniku.

Dla starszego rocznika.

Szkolić celowniczych.

- Zakres:*
1. Wymywanie celownika ze skrzynki.
 2. Ustawienie celownika na podstawie i umocowanie go.
 3. Nastawienie celownika.
 4. Przeznaczenie zacisku do ruchu ogólnego kątomierza.
 5. Krąg i bęben, ilość i wartość działek na całym kręgu i całym bębnie.
 6. Wartość działki na kręgu i bębnie.
 7. Nastawienie kręgu i bębna.
 8. Nastawienie celownika i kątomierza.

Temat 2. *Celowanie na wprost.*

Cel: Zapoznać ogólnie z istotą celowania na wprost i nauczyć praktycznie zasad celowania na wprost.

- Zakres*
1. Istota celowania na wprost.
 2. Strzelanie na wprost.
 3. Położenie przyrządów celowniczych przy strzelaniu na wprost: a) odchylenie; b) nastawa celownika na podziałce i bębnie; c) położenie bańki powietrznej poziomnicy podłużnej i poprzecznej.
 4. Skierowanie możdzierza z grubsza na cel przy pomocy białej strzałki główki celownika.
 5. Dokładne skierowanie możdzierza w kierunku poziomym (posługując się kolimatorem).
 6. Obracanie mechanizmu poziomowania przy zgrywaniu poziomnicy poprzecznej.
 7. Obracanie mechanizmu kierunkowego przy skierowaniu możdzierza w prawo (w lewo) na kierunki nie większe od 0—50.
 8. Przesunięcie dwójnoga przy skierowaniu możdzierza w prawo (w lewo) więcej niż o 0—50.
 9. Zasady obracania mechanizmu podniesieniowego przy zgrywaniu poziomnicy podłużnej.

Temat 3. *Prowadzenie ognia z odkrytego SO do gniazda ogniowego.*

Cel: Nauczyć jednakowego wycelowania możdzierza, szybkich i dokładnych czynności obsługi przy prowadzeniu ognia.

- Zakres*
1. Urządzenie i zajęcie odkrytego SO.
 2. Wskazywanie celów celowniczem.
 3. Skierowanie możdzierza na cel.
 4. Współdziałanie obsługi w czasie strzelania.
 5. Wstrzeliwanie i ogień skuteczny.
 6. Prowadzenie ognia na komendę „Strzelać przez samo odpalenie“.

7. Obserwacja działania mechanizmów moździerzka w czasie strzelania.
8. Opuszczanie odkrytego SO.

Temat 4. *Celowanie pośrednie.*

Cel: Zapoznać z praktycznymi zasadami i podać zasadnicze wiadomości o strzelaniu z moździerzka z-zakrytego SO.

- Zakres:*
1. Istota celowania pośredniego.
 2. Strzelanie pośrednie.
 3. Skierowanie moździerzka na cel przy pomocy: a) wiech; b) kątomierza; c) kątomierza-busoli.
 4. Niedokładne skierowanie moździerzka na punkt celowania w płaszczyźnie poziomej.
 5. Dokładne skierowanie moździerzka w płaszczyźnie poziomej.
 6. Mierzenie najmniejszego kąta ukrycia przy strzelaniu na .po-trzebne donośności.
 7. Nastawa celownika na podziałce i bębnie.
 8. Zgranie poziomnicy poprzecznej i podłużnej.
 9. Ćwiczenie w wycelowaniu moździerzka z zakrytego SO.
 10. Usuwanie luzów przyrządów celowniczych.
 11. Wpływ niedokładnego (niejednakowego) celowania na celność strzelania.

Temat 5. *Prowadzenie ognia z zakrytego SO do gniazda ogniowego.*

Cel: Jak w temacie 3.

- Zakres:*
1. Zajęcie i urządzenie zakrytego SO.
 2. Skierowanie moździerzka na cel przy pomocy kątomierza-busoli, wiech i ustawienie moździerzka na punkt ustawienia.
 3. Zmierzenie najmniejszego kąta ukrycia dla strzelania na granicach donośności.
 4. Prowadzenie ognia do gniazda ogniowego.
 5. Wstrzeliwanie i ogień skuteczny.
 6. Prowadzenie ognia.
 7. Zapisanie danych wstrzelanego celu.
 8. Przeniesienie ognia na inny cel.
 9. Zmiana pocisku i zapalnika.
 10. Ćwiczenie w prowadzeniu ognia.
 11. Czynności obsługi przy niewypale.
 12. Czynności obsługi przy niesprawności różnych mechanizmów moździerzka.

Temat 6. *Prowadzenie ognia z zakrytego SO w składzie baterii.*

Cel: Nauczyć układania snopa równoległego i uzyskać dokładność w czynnościach obsługi przy strzelaniu w składzie baterii.

- Zakres:*
1. Sposób zajęcia SO przez moździerzka.
 2. Skierowanie moździerzka kierunkowego na cel przy pomocy kątomierza, wiechy, kątomierza-busoli.

3. Układanie snopa równoległego przy pomocy wiech, kątomierza i kątomierza-busoli.
4. Mierzenie najmniejszych kątów ukrycia dla strzelania na granicach donośności.
5. Prowadzenie ognia do gniazda ogniowego: a) wstrzeliwanie; b) ogień skuteczny; c) łączenie ognia.
6. Przejście od jednego rodzaju ognia do innego.
7. Przejście od jednego pocisku na inny.
8. Przejście z jednej nastawy zapalnika na drugą.
9. Usunięcie pomyłek w nastawach.
10. Przejście z głównego punktu celowania na zapasowy.
11. Usunięcie różnych niesprawności mechanizmów moździerzka w czasie strzelania.

Temat 7. Przygotowanie, praca i czynności na SO w warunkach nocnych.

Cel: Nauczyć obsługę moździerzka przygotowywania SO i prowadzenia ognia w warunkach nocnych.

- Zakres:*
1. Urządzenie SO do strzelania nocnego: a) wystawienie i urządzenie oświetlonych punktów celowania oraz organizacja ich ochrony; b) przygotowanie latarni do oświetlania przyrządów celowniczych moździerzka; c) wybór miejsc dla odpoczynku i palenia; d) organizacja bezpośredniego ubezpieczenia SO i odparcia natarcia piechoty npla.
 2. Pozostawienie przy moździerzku latarni do oświetlenia przyrządów celowniczych przy ich nastawianiu.
 3. Użycie latarek elektrycznych przy układaniu ładunków dodatkowych i nastawianiu zapalnika przez nastawniczego.
 4. Układanie snopa równoległego przy świetle latarni.
 5. Prowadzenie ognia w nocy.
 6. Przejście z głównego punktu celowania na zapasowy i odwrotnie.
 7. Celowanie dział przy zadymionym SO.

Temat 8. Prowadzenie ognia powierzchniowego.

Cel: Nauczyć i zgrać czynności obsługi moździerzka przy prowadzeniu ognia powierzchniowego.

- Zakres:*
1. Wielkości skoku celownika przy prowadzeniu ognia powierzchniowego.
 2. Plość pocisków wystrzelonych przy każdej nastawie celownika.
 3. Przygotowanie pocisków do strzelania przy każdej nastawie celownika.
 4. Prowadzenie ognia metodycznego i szybkiego ognia powierzchniowego.

Temat 9. *Prowadzenie stałego i ruchomego ognia zaporowego.*

Cel: Taki jak w temacie 8.

- Zakres:*
1. Przygotowanie stałego ognia zaporowego: a) określenie kierunku; b) określenie donośności; c) zapisanie nastawy przyrządów celowniczych na widocznym miejscu (pamiętać każdy numer ognia); d) przygotowanie pocisków.
 2. Sposób prowadzenia ruchomego ognia zaporowego.
 3. Przygotowanie ruchomego ognia zaporowego: a) określenie kierunku; b) określenie donośności; c) określenie wielkości skoku celownika dla przeniesienia ognia; d) ustalenie sygnałów dla przerywania, wznowienia i przeniesienia ognia.
 4. Sposób prowadzenia ruchomego ognia zaporowego.

SPRZĘT ARTYLERYJSKI dla dział 76- i 45-mm (od str. 28 do str. 34). Tematy 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10 — jak w programie cz. II.

DLA MOŹDZIERZY 120 i 82-mm.

Ilość godzin według tematów.

Nr tematu	Nazwa tematu	Godziny
1.	Sprawdzenie zerowej linii celowania moździerzka	5/8
2.	Sprawdzenie poziomnicy moździerzka	5/7
3.	Powtórzenie tematów opracowanych w podokresie wyszkolenia indywidualnego	26/30
Razem		36/45

Temat 1. *Sprawdzenie zerowej linii celowania moździerzka.*

Cel: Dla działonowego: rozszerzyć wiadomości o sprawdzaniu linii celowania moździerzka.

Dla kanonierów: nauczyć prawidłowego sprawdzania linii celowania.

- Zakres:*
1. Nadanie lufie moździerzka kąta podniesienia przy pomocy kwadrantu 45°.
 2. Nastawa białej linii osiowej moździerzka, w płaszczyźnie pionowej (sprawdzić przy pomocy ciężarka zawieszonoego na nitce).
 3. Ustawić pionowo tyczkę kontrolną (linię kieruje się przez białą linię osiową moździerzka).
 4. Ustalenie na kontrolną tyczkę kątomierzem moździerzka, tj. naprowadzenie otworu kolimatora w płaszczyźnie pionowej za tyczkę kontrolną. Jeżeli przy tym nastawy kątomierza nie są zerowe, to należy je zgrać, a jeśli są zerowe to znaczy, że linia celowania jest prawidłowa.

Temat 2. Sprawdzenie poziomnic moździerz.

Cel: Dla działonowego: rozszerzyć wiadomości w sprawdzaniu poziomnic moździerz.

Dla kanonierów: nauczyć sprawdzania poziomnic moździerz.

- Zakres: 1. Sprawdzenie poziomnicy podłużnej: a) nadać lufie moździerz przy pomocy kwadrantu kąt 45° (kąt podniesienia), b) wyprowadzić bańkę powietrzną poziomnicy na środek; przy prawidłowym położeniu poziomnicy podziałka kątów celownika powinna znaleźć się naprzeciw wskaźnika kręgu z działką 10, podziałka bębna będzie miała nastawę „0”. W przeciwnym razie należy je poprawić.
2. Sprawdzenie poziomnicy poprzecznej: a) sprawdzić poziomnicę przy pomocy poziomnicy kontrolnej; b) pamiętać, że bańka powietrzna powinna znaleźć się na środku; przy tym położenie bańki powietrznej poziomnicy poprzecznej też powinno być środkowe. W przeciwnym razie sprowadzić bańkę powietrzną poziomnicy poprzecznej na środek.

PRZYRZĄDY DO STRZELANIA I OBSERWACJI.

Dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 34 do str. 37) — jak w programie cz. II.

INSTRUKCJA STRZELANIA dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 37 do str. 38) godziny z rubryki 1 jak w programie cz. II.

TOPOGRAFIA dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 39 do str. 43) — jak w programie cz. II.

ARTYLERYJSKA SŁUŻBA TOPOGRAFICZNA (od str. 43 do str. 53); nie przerabiać zupełnie.

ŁĄCZNOŚĆ dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 53 do str. 58) — jak w programie cz. II.

ŁĄCZNOŚĆ RADIOWA (od str. 58 do str. 62); nie przerabiać zupełnie.

JAZDA KONNA dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 63 do str. 71) — jak w programie cz. II. za wyjątkiem tematu 4.

WYSZKOLENIE SAMOCHODOWE dla dział 76- i 45-mm oraz moździerz 120- i 82-mm (od str. 71 do str. 79) — tematy jak program cz. II.

Ilość godzin według tematów.

Nr tematu	Nazwa tematu	Kierowcy samoch.	Kierowcy ciągn.	Motocyklist i zwiad.	Obbieg-łączności itd.
1.	Opis sprzętu	30	30	6	14
2.	Prowadzenie (jaźda)	98	98	14	—
3.	Wykorzystanie i remontowanie	20	20	6	12
Razem		148	148	26	26

Tematy — jak w programie cz. II.

WYSZKOLENIE TAKTYCZNE — WYSZKOLENIE DRUŻYNY ZWIADOWCZEJ (od str. 79 do str. 85) dla dział 76- i 45-mm oraz moździerzy 120- i 82-mm — jak program cz. II. Tematy 1, 2, 3, 8, 9, 10.

WYSZKOLENIE ODDZIAŁU RACHMISTRZÓW — SZKOLENIE W OBSERWACJI DWUBOCZNEJ I SZKOLENIE SYGNALISTÓW SAMOLOTOWYCH (od str. 85 do str. 93); nie przerabiać zupełnie.

WYSZKOLENIE DRUŻYNY ŁĄCZNOŚCI dla dział 76- i 45-mm oraz moździerzy 120- i 82-mm (od str. 93 do str. 95) — jak program cz. II.

WYSZKOLENIE DRUŻYNY RADIOWEJ (str. 96); nie przerabiać zupełnie.

WYSZKOLENIE POJEDYNCZEGO DZIAŁONU 76- i 45-mm dział art. piech.

ZADANIE WYSZKOLENIA.

Dla działonowych.

Utrwalić praktycznie zasady dowodzenia działem w najróżnorodniejszych warunkach walki (w każdej porze, w różnym terenie, zimą i latem).

Dla kanonierów.

Nauczyć spokojnej, opanowanej i dokładnej pracy obsługi i jezdnych przy manewrowaniu i przygotowaniu działa do prowadzenia ognia w różnych warunkach walki, o każdej porze i w różnym terenie, spokoju i wytrwałości przy prowadzeniu ognia do różnych celów.

Ilość godzin według tematów.

L. p.	N a z w a t e m a t u	Godziny dla obsługi i jezdnych
1.	Działo w obronie ppanc. kolumny w marszu	4/6
2.	Rozwinięcie działła z kolumny celem zniszczenia oddzielnych celów stałych i oczyszczenia znajdującego się przed nim terenu (las, zarośla, wysokie zboże i trawy)	5/7
3.	Działo w składzie sił kolumny głównej	4/5
4.	Działo w składzie plutonu strzeleckiego w natarciu	7/9
5.	Działo w składzie plut. strzel. w natarciu na osiedle	5/7
6.	Działo w natarciu w nocy	7/9
7.	Działo w składzie plut. strzel. w natarciu w lesie	7/9
8.	Działo w składzie ubezpieczenia bojowego	7/9
9.	Działo w składzie oddziału rozpoznawczego	7/9
10.	Działo w składzie plut. strzel. w obronie na przednim skraju obrony	8/11
11.	Działo w składzie plut. strzel. w obronie w lesie	8/11
12.	Działo w składzie grupy szturmowej w walce z otoczonym gniazdem oporu npla	8/12
13.	Działo przy osłonie piechoty podczas przeprawy przez przeszkodę wodną i przeprawa działła	8/11
R a z e m		85/115

Temat 1. Działo w obronie ppanc. kolumny w marszu.

Cel: Dla działonowego: utrwalić praktycznie zasady dowodzenia działem przy rozwinięciu z marszu do odparcia napadu czołgów.
Dla kanonierów: nauczyć dokładnej i zgranej pracy funkce obsługi, spokoju i wytrwałości przy odparciu czołgów w marszu nawet przy niekompletnej obsłudze.

- Zakres: 1. Dla działonowego 1. Otrzymanie i zrozumienie zadania wyznaczonego dla działła: a) miejsce w kolumnie; b) wycinek obserwacji; c) sygnały obserwatorów o pojawieniu się czołgów; d) kolejność rozwinięcia działła na liniach i kierunkach prawdopodobnego działania czołgów; e) sposób rozczłonkowania przy nalocie lotniczym.
2. Zorganizowanie marszu działła w kolumnie.
 3. Zorganizowanie obserwacji sygnałów obserwatorów przeciwczołgowych w danych warunkach.
 4. Stała gotowość działła, obsługi i amunicji do odparcia napadu czołgów.
 5. Wybranie na podstawie mapy przypuszczalnych rejonów SO w terenie do rozwinięcia działła dla odparcia napadu czołgów.
 6. Rozwinięcie działła przy pojawieniu się czołgów: a) określenie najniebezpieczniejszego czołga; b) dokładne podanie komend do otwarcia ognia; c) szybkie i prawidłowe zajęcie przez działło SO dla odparcia napadu czołgów; d) dokładne i prawidłowe kierowanie ogniem działła przy odparciu napadu czołgów; e) dowodzenie działem przy konieczności przesunięcia działła albo odparcia napadu czołgów z innego kierunku; f) dowodzenie działem przy opuszczeniu SO i zajęciu poprzedniego miejsca w kolumnie.
 7. Ogłędziny działła po strzelaniu: a) sprawdzić działanie zamka, sprawdzenie linii celowania.
 8. Usunięcie niesprawności (działła) zamka; a) zamiana uszkodzonych części zapasowymi; b) usunięcie brudu i gęstego smaru.
 9. Dowodzenie działem przy nalocie lotnictwa: a) odległość i odstęp między działem a pododdziałami piechoty; b) wykorzystanie środków pğaz: (ludzkich i końskich) maski, narzutki itd.

Dla kanonierów.

1. Zrozumienie zadania wyznaczonego dla działła: a) gdzie znajduje się npl (kierunek, odległość); b) w składzie jakiego pododdziału porusza się działło; c) cel marszu i jego długość; d) wycinki obserwacji działła; e) sygnały alarmu pğaz, ppanc i plot; f) kolejność rozwinięcia działła; g) różne typy czołgów używanych przez npla.
2. Przygotowanie działła i środków pociągowych do marszu.
3. Dyscyplina marszowa działła w czasie marszu.
4. Stała gotowość działła i obsługi.
5. Obserwacja sygnałów obserw. przeciwczołg.
6. Dokładność czynności i współdziałanie przy rozwinięciu działła.

7. Spokój, opanowanie i celność ognia przy odpieraniu napadu czołgów.
8. Użycie środków pgaz. (maski, narzutki itd.).
9. Wykrywanie niesprawności zamka i działa, oraz ich usunięcie.

Temat 2. *Rozwinięcie działa z kolumny celem zniszczenia oddzielnych celów stałych i oczyszczenia znajdującego się przed nim terenu (las, zarośla, wysokie zboże i trawy).*

Cel: Dla działonowego: utrwalić praktycznie zasady dowodzenia działem przy rozwijaniu go z kolumny do wykonania zadań ogniowych, przy obezwładnieniu środków ogniowych i żywej siły npla.
Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad współpracy obsługi przy rozwijaniu działa z kolumny dla wykonania zadań ogniowych.

Zakres: Dla działonowych:

1. Zorganizowanie obserwacji na boki przy poruszaniu się działa w kolumnie ogólnej w terenie pociętym.
2. Rozwinięcie działa z kolumny dla otwarcia ognia.
3. Wybór SO i przygotowanie danych początkowych do otwarcia ognia do środków ogniowych i do oczyszczenia znajdującego się przed nim terenu (las, zarośla, wysokie zboże i trawy).
4. Dowodzenie działem przy prowadzeniu ognia niszczącego środki ogniowe i oczyszczenie znajdującego się przed nim terenu (las, zarośla, wysokie trawy i zboża).
5. Prowadzenie ognia odbitkowego granatem do żywej siły i środków ogniowych.
6. Dowodzenie działem przy włączeniu go do kolumny po wykonaniu zadania ogniowego.

Dla kanonierów:

1. Wykonanie obowiązków przy poruszaniu się w terenie pociętym.
2. Stała gotowość do rozwinięcia się.
3. Dokładność, szybkość i współpraca przy rozwinięciu.
4. Przygotowanie pocisków.
5. Celność i dokładność przy prowadzeniu ognia.

Temat 3. *Działo w składzie sił kolumny głównej.*

Cel: Dla działonowych: utrwalić praktycznie zasady organizowania marszu działa, zapewnienia stałej łączności z piechotą, dowodzenia działem przy rozwinięciu, w walce i przy manewrowaniu na polu walki.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie współpracy funk. obsługi przy rozwinięciu działa, prowadzeniu ognia i manewrowaniu na polu walki.

Zakres: Dla działonowych:

1. Przygotowanie działa do marszu.
2. Nawiązanie łączności z dowódcą straży.
3. Otrzymanie zadania taktycznego i objaśnienie go kanonierom działa.
4. Przystudiowanie na podstawie mapy przyszłej drogi marszu.
5. Ułożenie planu działania działa na liniach ewentualnego spotkania się z nplem.
6. Utrzymanie łączności z dowódcą straży w czasie marszu i przy rozwinięciu.
7. Rozwinięcie działa przy zaskoczeniu przez npla w czasie marszu: czołgi, lotnictwo, piechota itp.
8. Rozwinięcie działa przy zetknięciu się z nplem.
9. Wybór SO i przetoczenie nań działa.
10. Wskazanie celu celownicemu.
11. Wstrzelywanie i przejście do ognia skutecznego do odkrytych środków ogniowych npla.
12. Manewrowanie działem na polu walki i powzięcie samodzielnej decyzji na otwarcie ognia.
13. Otrzymanie zadań ogniowych od dowódcy straży przy pomocy łączności, umówionych sygnałów oraz innych sposobów i ich wykonanie.
14. Organizowanie współdziałania ognia działa z ogniem piechoty przy manewrowaniu działem na polu walki.
15. Wykorzystanie k.m. ciągnika dla zabezpieczenia skrzydeł SO działa i przy zmianie SO (tylko przy ciągu mechanicznym).
16. Wybór miejsca obejścia odcinka drogi ostrzeliwanego lub obserwowanego przez npla.
17. Wybór miejsca obejścia odcinka drogi skażonego gazami.
18. Przejście działa w bród.

Dla kanonierów:

1. Oględziny sprzętu i środków pociagowych przed marszem.
2. Dopasowanie sprzętu i wyposażenia przed marszem.
3. Zrozumienie zadania wyznaczonego dla działa przez każdego kanoniera.
4. Miejsca funkc. obsługi w marszu.
5. Stała gotowość obsługi działa do odparcia napadu npla.
6. Prawidłowe i dokładne działanie obsługi przy rozwinięciu działa dla odparcia siły żywej, czołgów i przy nalocie lotnictwa npla.
7. Wykonanie komend przy prowadzeniu ognia: a) przy odparciu napadu piechoty npla: „Cel, piechota w lewo, kartacz — pal“; b) przy odparciu nacierających czołgów: „Cel czołgi — pierwszy (lewy, prawy). Granat pancerny (światły), celownik tyle — pal“.
8. Usunięcie niesprawności działa, przodka (ciągnika) po odparciu napadu czołgów, albo nalotu lotnictwa. (Złamane koła, dyszel itd.).

9. Sprawdzenie działania zamka, przyrządów celowniczych, mechanizmu podniesieniowego, kierunkowego i usunięcie niesprawności.
10. Zajęcie przez działą położenia na czole sił głównych straży.
11. Rozwinięcie działą przy spotkaniu się z nplem.
12. Prawidłowe chwytty i współpraca obsługi przy przetaczaniu działą rękami, linami i przy pomocy pjechurów na SO.
13. Prowadzenie ognia działem do środków ogniowych npla.
14. Prawidłowe wykorzystanie terenu przy manewrowaniu działem na polu walki
15. Współdziałanie działą z przodkiem (ciągnikiem) przy zmianie stanowiska przez działą.
16. Wykorzystanie wszystkich funk. obsługi.
17. Wykorzystanie łopatki saperskiej w walce.
18. Somopomoc i udzielanie pomocy kolegom w wypadku ranienia lub zagazowania.
19. Udzielenie pierwszej pomocy rannym lub zagazowanym koniom.
20. Zastępowanie zabitych ludzi z obsługi oraz koni z zaprzęgu.
21. Ewakuacja rannych i zagazowanych z pola walki.

Temat 4. *Działą w składzie plutonu piechoty w natarciu.*

Cel: Dla działonowych: utwalić praktycznie zasady dowodzenia działem przy zajęciu podstawy wyjściowej, organizowania współdziałania z sąsiednim działem i piechotą na podstawie wyjściowej i przy wprowadzaniu piechoty w głąb obrony npla.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie współpracy obsługi przy budowie SO na podstawie wyjściowej przy jej zajęciu, przy manewrowaniu działem na polu walki i przy prowadzeniu ognia do gniazd ogniowych i żywej siły npla, odkrytego i znajdującego się w rowach.

Zakres: Dla działonowych:

1. Zrozumienie zadania taktycznego wyznaczonego dla działą.
2. Zorganizowanie obserwacji npla i kierunku natarcia plutonu.
3. Rozpoznanie terenu osobiście z dowódcą plutonu piechoty: a) określenie położenia zasadniczych środków ogniowych npla; b) ustalenie przedniego skraju obrony; c) ustalenie ilości zapór przeciwzołgowych przed przednim skrajem obrony npla; d) ustalenie i zapamiętanie zasadniczego kierunku natarcia plutonu piechoty; e) wyznaczone przedmioty natarcia i kolejność natarcia na nie; f) wyznaczenie SO i drogi podejścia przy natarciu z piechotą na poszczególne przedmioty natarcia; g) zorganizowanie współdziałania ogniowego działą z pododdziałem strzel. i sąsiednim działem; h) organizacja i wskazywanie działą celów przez dowódców plutonu piechoty; i) wybór rejonu wyjściowego dla rozwinięcia działą.

4. Prace saperskie na SO i maskowanie.
5. Określenie sposobu zajęcia przez działą SO: a) przetaczanie rękami lufą albo łożem do przodu; b) pod osłoną ognia art. albo zasłony dymnej; c) nocą czy też w dzień itd.
6. Dowodzenie działem przy zajmowaniu SO.
7. Zorganizowanie łączności z dowódcą plutonu strzel. i z przodkiem (ciągnikiem).
8. Zorganizowanie uzupełnienia amunicji: a) określenie miejsca położenia punktu amunicyjnego plutonu (kompanii); b) sposób dostarczania amunicji na SO (rękami, wykorzystanie jaszczaka) albo przy pomocy środków pociągowych.
9. Zorganizowanie ewakuacji rannych.
10. Dowodzenie działem przy wykonywaniu różnych zadań ogniowych: a) strzelanie do środków ogniowych i żywej siły nieukrytej i słabo ukrytej; b) do otworów strzelniczych DSB (drewniany schron bojowy); c) do czołgów i samochodów panc. itd.; d) określenie rodzajów pocisków i zapalników w zależności od rodzaju ognia (strzelanie odbitkowe).
11. Dowodzenie działem przy jego manewrowaniu na polu walki.
12. Prowadzenie ognia działem przy samoobronie z wykorzystaniem ognia karabinów, granatów ręcznych, a także bagnetu.
13. Wykorzystanie terenu dla ukrycia i maskowania działą przy przesunięciu go i zajmowaniu SO.
14. Wykorzystanie sprzętu saperskiego.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie zadania wyznaczonego dla działą przez każdego kanoniera.
2. Zajęcie miejsca na SO i urządzenie go: a) maskowanie SO; b) wykopanie stanowiska działą i rowów dla obsługi; c) urządzenie i maskowanie drogi dojścia na SO.
3. Zajęcie SO.
4. Obserwacja i rozpoznanie na SO.
5. Wykonanie komend do prowadzenia ognia do środków ogniowych npla.
6. Czynności obsługi przy przesunięciu działą na następne SO: a) ciągnikiem (końmi); b) ręcznie z wykorzystaniem lin; c) z pomocą piechurów.
7. Wykonanie czynności amunicyjnego: a) w terenie pokrytym; b) w terenie otwartym i ostrzeliwanym.
8. Odparcie przeciwnatarcia czołgów: a) wykonanie komend przy strzelaniu do czołgów poruszających się w kierunku na działą; b) przy strzelaniu do czołgów poruszających się w kierunku od działą.

Temat 5. Działo w składzie plut. strzel. w natarciu na osiedle.

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad dowodzenia działem przy natarciu na osiedle.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie prowadzenia ognia działem do celów znajdujących się w piwnicach, oknach, na poddaszach i dachach.

Zakres: Dla działonowych: To samo, co w temacie 4.; oprócz tego:

1. Organizacja rozpoznania npla na ulicach, w budynkach i na dachach.
2. Organizacja współdziałania działła ogniem i ruchem z piechotą.
3. Organizacja łączności z deą piechoty.
4. Wykorzystanie licznych zabudowań dla ukrycia ruchu i prowadzenia ognia.
5. Kierowanie ogniem do celów znajdujących się w piwnicach, oknach, na poddaszach i na strychach.
6. Organizacja współdziałania działła z przodkiem (ciągnikiem) w chwili ruchu działła.
7. Organizacja współdziałania ognia działła z k.m. ciągnika (przy ciągu mechanicznym).
8. Organizacja sambobrony działła z wykorzystaniem granatów ręcznych i bagnatów.
9. Organizacja pokonywania odcinków skażonych gazami.

Dla kanonierów: To samo, co w temacie 4.; oprócz tego:

1. Rozpoznanie i obserwacja npla.
2. Wykorzystanie zabudowań do skrytego przesuwania działła.
3. Prowadzenie ognia do celów znajdujących się na poddaszach i dachach, ustawienie działła na jakimkolwiek przedmiocie terenowym w celu nadania potrzebnego kąta podniesienia lufie działła.
4. Odparcie napadu siły żywej npla przy wykorzystaniu granatów ręcznych i bagnatów.
5. Pokonywanie odcinków skażonych.

Temat 6. Działo w natarciu w nocy.

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad organizacji natarcia i prowadzenia ognia w warunkach nocnych.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad przetaczania działła i prowadzenia ognia w warunkach nocnych.

Zakres: Dla działonowych: To samo, co w temacie 4.; oprócz tego:

1. Rozpoznanie i obserwacja (od chwili przygotowania do natarcia) kierunku natarcia piechoty i drogi marszu działła.
2. Organizacja i przygotowanie środków oświetlających do strzelania nocnego: a) nawiązanie współdziałania z reflektorem; b) to samo z baterią przeznaczoną do strzelania pocis-

kami oświetlającymi; e) z personelem wyznaczonym do puszczania rakiet; d) ogłędziny i przygotowanie latarń do oświetlenia przyrządów celowniczych i pomocniczych punktów celowania.

3. Zawczasu otrzymane cele od dowódcy piechoty, do których należy prowadzić ogień.
4. Przygotowanie danych początkowych do celów wskazanych przez dowódcę piechoty: a) określenie odległości; b) wytyczenie kierunku strzału wiechami; c) ustawienie pomocniczych świecących się punktów celowania.
5. Organizacja uzupełnienia amunicji: a) wyznaczenie i pouczenie amunicyjnych; b) wyznaczenie i pouczenie przewodników; c) określenie sposobów donoszenia pocisków.
6. Organizacja stałej gotowości obsługi działła do odparcia napadu npla.
7. Ogłędziny i przygotowanie broni osobistej i oporządzenia.
8. Organizacja łączności z piechotą za pomocą sygnałów umówionych i łączności oraz zabezpieczenie jej przy poruszaniu się i w czasie prowadzenia ognia.
9. Dowodzenie działem przy wykonywaniu zadań ogniowych: a) przy strzelaniu do celów zdradzających się błyskiem wystrzałów albo do latarń samochodów itp.; b) przy strzelaniu według kierunku wytyczonego wiechami albo wg punktu celowania; c) przy oświetleniu celów rakietami; d) przy oświetleniu celu art. pociskami oświetlającymi albo reflektorami.

Dla kanonierów: To samo, co w temacie 4.; oprócz tego:

1. Sposoby przetaczania działła rękami: przy pomocy lin, bez użycia lin i przy pomocy piechurów.
2. Odparcie niespodziewanego napadu żywej siły npla, działając granatem ręcznym, bagnetem i innymi środkami.
3. Prowadzenie ognia do celów zdradzających się błyskiem wystrzałów albo do latarń samochodów itp., do celów oświetlonych rakietami, reflektorem albo art. pociskami oświetlającymi i przy użyciu pomocniczego punktu celowania.
4. Przygotowanie pocisków zgodnie z komendą podaną przez działonowego.
5. Prowadzenie ognia przy samoobronie kartaczem albo granatem odłamkowym.
6. Sposób donoszenia pocisków do działła.
7. Znaki umówione dla doniesienia pocisków albo wystanie po nie przewodników.
8. Samopomoc w wypadku ranienia. Wykonywanie czynności związanych z wynoszeniem rannych.

Temat 7. *Działło w składzie plut. strzel. w natarciu w lesie.*

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad organizacji obserwacji, rozpoznania, łączności i dowodzenia działem w natarciu w lesie.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad czynności przy manewrowaniu działem i prowadzeniu ognia w lesie.

Zakres: Dla działonowych:

1. Organizacja rozpoznania oraz obserwacji lasu i npla.
2. Organizacja poruszania się działem w lesie.
3. Pokonywanie zawałów i innych przeszkód na drodze marszu w lesie.
4. Poruszanie się bokami drogi.
5. Wykorzystanie ukrycia leśnego do prowadzenia ognia bocznego i zaskoczenia ogniwymi środkami ogniowymi i żywej siły npla.
6. Wykorzystanie wygodnych występów i skrajów do zajęcia SO.
7. Wykorzystanie oddzielnych drzew do wglądu w przedni skraj i głębokość obrony, a także w pojedyncze kierunki.
8. Organizacja bezpośredniego ubezpieczenia i stała gotowość działu na wypadek zaskoczenia przez npla.
9. Współdziałanie ognia działu z ogniem k.m. piechoty przy przetaczaniu działu w przód.
10. Prowadzenie ognia działem do nieuchwytnych i znajdujących się za drobnym ukryciem leśnym gniazd ogniowych, strzelców wyborowych na drzewach, siły żywej i otworów strzelniczych DSB.
11. Poruszanie się według azymutu.

Dla kanonierów:

1. Poruszanie się wzdłuż skrajów drogi.
2. Przetaczanie działu rękami przy użyciu lin i przy pomocy piechurów.
3. Stała gotowość obsługi do odparcia natarcia żywej siły npla ogniem działu, wszystkimi środkami ogniowymi i bronią białą.
4. Wykorzystanie sprzętu saperskiego do urządzenia SO (rówów dla obsługi i punktu obserwacyjnego).
5. Pokonanie terenu skażonego gazami.
6. Wykorzystanie środków pgaz. (masek, ubrania, butów) przy pokonywaniu skażonego odcinka i odkażeniu działu oraz broni ręcznej.
7. Wykonanie zadań ogniowych przy niszczeniu i obezwładnieniu licznych środków ogniowych npla: a) przy strzelaniu do otworów strzelniczych DSB; b) do odkrytych i znajdujących się za zakryciem środków ogniowych npla; c) do żywej siły i strzelców wyborowych na drzewach.

• Temat 8. *Działo w składzie ubezpieczenia bojowego.*

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad organizowania ognia i rozmieszczenia działu w ubezpieczeniu bojowym.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad rozbudowy i maskowania SO i przygotowania drogi odejścia działu, dokład-

nego i uzgodnionego działania przy prowadzeniu ognia w czasie manewrowania działem na polu walki.

Zakres: Dla działonowych:

1. Otrzymanie i zrozumienie zadania taktycznego.
2. Przygotowanie działła i obsługi.
3. Rozpoznanie terenu wspólnie z dowódcą ubezpieczenia.
4. Organizowanie ognia działła i jego współdziałanie z ogniem piechoty.
5. Wybranie głównego i zapasowego SO; kierowanie ich urządzeniem i maskowaniem.
6. Kierowanie urządzeniem przeszkód ppanc. i rozmieszczeniem dokoła SO min ppanc.
7. Przygotowanie danych do prowadzenia ognia do czołgów, środków ogniowych i siły żywej npla na nakazanych liniach.
8. Wyrób i ustawienie punktów celowania.
9. Przygotowanie szkicu ognia ppanc.
10. Zorganizowanie obserwacji.
11. Nawiązanie i zabezpieczenie łączności z dowódcą ubezpieczenia.
12. Wykorzystanie danych rozpoznania piechoty.
13. Wybór drogi wycofania się działła i wybór na niej SO.
14. Zorganizowanie współdziałania ognia i wycofania się działła z piechotą w czasie wycofywania się ubezpieczenia.
15. Zorganizowanie współdziałania przodka (ciągnika) z działłem w okresie wycofywania się ubezpieczenia.
16. Dowodzenie działłem w czasie prowadzenia ognia do gniazd ogniowych, czołgów i siły żywej npla.
17. Dowodzenie działłem w czasie walki i manewrowanie działła przy wycofaniu się ubezpieczenia.
18. Zajęcie przez działło SO w rejonie obrony po wycofaniu się ubezpieczenia i meldunek dcy piechoty o przybyciu działła z ubezpieczenia.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie zadania wyznaczonego dla działła przez każdego kanoniera.
2. Obserwacja w wycinku działła.
3. Wykopanie okopu dla działła i rowów dla obsługi oraz ich maskowanie.
4. Urządzenie zapasowego SO.
5. Wykopanie i maskowanie drogi dojścia i wycofanie się z głównego SO na zapasowe.
6. Urządzenie przeszkód ppanc. i rozmieszczenie na podejściach do SO min ppanc.
7. Zaznajomienie się ze szkicem ognia ppanc.
8. Zaznajomienie się z drogą wycofania się działła na przedni skraj obrony przy wycofaniu się ubezpieczenia.
9. Wykonanie komend ogniowych przy prowadzeniu ognia do gniazd ogniowych siły żywej i czołgów npla.

10. Opuszczenie głównego i zajęcie zapasowego SO.
11. Ręczne przesuwanie działa rowami łącznikowymi.
12. Zbieranie pustych łusek i donoszenie na SO pocisków z przodka (jaszczą zapasowego).
13. Udzielenie pomocy rannym i wynoszenie ich ze strefy ognia npla.
14. Wycofanie się działa i osłonięcie ogniem wycofania się piechoty.
15. Użycie wszelkiej broni (karabinów, granatów ręczn.) przy wycofaniu się działa.
16. Prowadzenie ognia działem przy samoobronie.
17. Zajęcie SO w rejonie obrony po wycofaniu się ubezpieczenia.
18. Oględziny działa i przodka i usunięcie niesprawności.

Temat 9. Działo w składzie oddziału rozpoznawczego.

Cel: To samo, co w temacie 3.; oprócz tego:

Dla działonowych:

1. Wykorzystanie różnych rodzajów ukrycia przed przesmykiem (ciaśniną) w celu zorganizowania zasadzki wspólnie z piechotą oddziału rozpoznawczego.
2. Zorganizowanie ognia z zasadzki: a) określenie rodzaju pocisków i zapalników do otwarcia ognia do celów npla i przygotowanie pocisków; b) obserwacja podejścia grup rozpoznawczych npla do przesmyku; c) ustalenie sygnałów obserwatora albo piechoty do otwarcia ognia; d) uzgodnione działania działa z piechotą oddziału rozpoznawczego przy zdecydowaniu się na wzięcie do niewoli grup rozpoznawczych npla.
3. Usunięcie zwalów na drodze poruszania się działa.
4. Unieszkodliwienie ogniem działa pól minowych na drodze poruszania się działa.

Temat 10. Działo w składzie plut. strzel. w obronie na przednim skraju obrony.

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasady urządzania głównych i zapasowych SO i organizowania ognia działa na przednim skraju obrony.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie kopania i maskowania stanowiska działa i rowów łącznikowych, wytrzymałości, spokoju i pewności w siłę ognia swojego działa przy odparciu natarcia czołgów npla.

Zakres: Dla działonowych:

1. Otrzymanie i zrozumienie zadania taktycznego.
2. Przygotowanie działa, amunicji i obsługi.
3. Rozpoznanie terenu wspólnie z dowódcą plutonu: a) określenie kierunków zagrożonych przez czołgi; b) określenie miej-

- sca dla budowy sztucznych przeszkód przeciwpancernych i pól minowych; c) określenie głównych i zapasowych SO i drogi dojścia do nich.
4. Organizowanie współdziałania ognia działa z działem sąsiednim i piechotą.
 5. Zorganizowanie łączności z dowódcą plutonu strzeleckiego.
 6. Podział i organizowanie pracy przy urządzeniu głównych i zapasowych SO i rowów łącznikowych.
 7. Przygotowanie i sporządzenie szkicu ognia przeciwpancernego z głównego i zapasowego SO: a) określenie odległości do poszczególnych linii; b) wybranie dżurów i ustawienie ich w wycinkach działa.
 8. Ustalenie obserwacji w wycinkach działa.
 9. Zapoznanie obsługi ze szkicem ognia ppanc.
 10. Kierowanie i kontrola rozbudowy SO i rowów łącznikowych.
 11. Organizowanie i ułożenie min ppanc. dookoła SO.
 12. Zapewnienie działu dostawy amunicji.
 13. Zorganizowanie i ewakuacja rannych i zagazowanych.
 14. Dowodzenie działem przy odparciu natarcia czołgów.
 15. Dowodzenie działem przy zmianie SO.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie działania działa.
2. Wykopanie stanowiska działa, rowów dla obsługi i rowów łącznikowych z głównego SO do zapasowego.
3. Maskowanie SO i rowów łącznikowych.
4. Zrozumienie szkicu ognia ppanc.
5. Obserwacja w wycinku działa.
6. Prowadzenie ognia do czołgów.
7. Przejście z głównego SO na zapasowe.
8. Przejście od strzelania do czołgów przy odparciu ich natarcia do strzelania do gniazd ogniowych i żywej siły npla.
9. Odparcie natarcia siły żywej npla (prowadzenie ognia przy samoobronie).
10. Zastępowanie funkc. obsługi.
11. Donoszenie amunicji na SO.
12. Udzielenie pierwszej pomocy sobie i kolegom w wypadku ranienia.

SPECJALNE WARUNKI DZIAŁANIA DZIAŁA W OBRONIE W PORZE NOCNEJ.

1. Wybór SO do strzelania na wprost w nocy do miejsc (linij), skąd prawdopodobnie pojawią się czołgi, oraz do środków ogniowych i żywej siły npla.
2. Przygotowanie danych do strzelań nocnych do linii i miejsc, skąd prawdopodobnie pojawią się czołgi oraz do miejsc koncentracji środków ogniowych i żywej siły npla: a) określenie odległości (celownika); b) wytyczenie kierunku strzału „Działło-cel“ tyczkami albo ustawienie z boku oświetlonych punktów celowania i ustalanie na nie.

3. Zorganizowanie współdziałania działa ze środkami oświetlającymi (reflektorami, baterią, kanonierem z raketnicą).
4. Przygotowanie przyrządów oświetlających do oświetlenia przyrządów celowniczych.
5. Wystawienie specjalnych obserwatorów nocnych z zapasowej obsługi celem obserwacji zbliżania się npla do wyznaczonych linii i miejsc, do których ma być wykonany ogień.
6. Nawiązanie łączności (ustalenie sygnałów) między obserwatorami, działem i środkami oświetlającymi.

Oprócz powyższego uwzględnić punkty 5 i 9 tematu 6.

Temat 11. *Działo w składzie plut. strzel. w obronie w lesie.*

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad organizowania ognia ppanc. w lesie i ognia do środków ogniowych i żywej siły npla na głębokość obrony w lesie w dzień i w nocy.

Dla kanonierów: nauczyć dokładnego i szybkiego działania obsługi przy manewrowaniu i prowadzeniu ognia w lesie w dzień i w nocy.

Zakres: Dla działonowych:

To samo, co w temacie 10; oprócz tego:

1. Wybór SO na skrajach występów leśnych w celu umożliwienia prowadzenia ognia skośnego.
2. Wykorzystanie oddzielnych drzew jako przeszkód naturalnych ppanc.
3. Określenie kierunków i zorganizowanie pracy przy oczyszczeniu wycinków ostrzału działa.
4. Wybranie zapasowych SO w głębi lasu celem ostrzału dróg, przesiek i polan.
5. Oczyszczenie drogi z głównego SO na zapasowe.
6. Zorganizowanie na SO obserwacji we wszystkich kierunkach i stałej gotowości bojowej działa do odparcia niespodziewanego natarcia żywej siły npla.

Dla kanonierów: To samo, co w temacie 10; oprócz tego:

1. Wykorzystanie oddzielnych drzew do obserwacji npla.
2. Współpraca obsługi przy przetaczaniu działa w lesie.
3. Urządzenie licznych zawałów na drogach w lesie.
4. Praca gońców w lesie.
5. Wykorzystanie oddzielnych leśnych występów na SO celem ostrzału ogniem działa znajdujących się przed nim polan.
4. Zorganizowanie ostrzału dróg, przesiek i polan z ustawieniem w tym celu działa na odkrytym stanowisku ogniowym.

Temat 12. *Działo w składzie grupy szturmowej w walce z otoczonym gniazdem ogniowym npla.*

Cel: Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad organizowania zbliżenia się i prowadzenia ognia w składzie grupy szturmowej w walce z otoczonym WSB (Wytrzymały Schron Bojowy) npla.

Dla kanonierów: wyrobić wytrwałość, męstwo i inicjatywę przy wykonywaniu zadań ogniowych w składzie grupy szturmowej.

Zakres: Dla działonowych:

1. Otrzymanie i zrozumienie zadania taktycznego grupy szturmowej i działa.
2. Zorganizowanie rozpoznania otoczonego WSB: a) określenie ilości i miejsca otworów strzelniczych WSB; b) określenie rodzaju uzbrojenia w otworach strzelniczych WSB; c) kierunki linii strzału WSB; d) ustalenie otworów obserwacyjnych w strzelnicach WSB.
3. Określenie otworów strzelniczych i linii ostrzału sąsiednich WSB oraz rodzaju znajdującego się w nich uzbrojenia.
4. Rozpoznanie przeszkód panc. i przeciw piechocie na podejściach do WSB; ich rodzaj, głębokość i szerokość.
5. Określenie drogi podejścia działa i sposobu podciągnięcia go do WSB; rękami lufą w przód, przy pomocy ciągnika, czy też czołga.
6. Otrzymanie zadania ogniowego dla działa od dowódcy grupy szturmowej: do którego WSB, do którego otworu strzelniczego i w jakim celu prowadzić ogień.
7. Wybór miejsca dla głównego i zapasowego SO.
8. Wybór miejsca ukrycia działa do jego wyjścia na główne SO.
9. Rozpoznanie drogi podejścia z ukrycia do głównego SO.
10. Zorganizowanie i ustalenie współdziałania działa z czołgami i piechotą podczas manewru (zbliżania się) i prowadzenia ognia, przy otoczeniu WSB.
11. Zorganizowanie wskazywania celów.
12. Nawiązanie łączności z dcą grupy szturmowej.
13. Kierowanie urządzeniem stanowiska działa i rowów łącznikowych.
14. Przygotowanie sprzętu i amunicji.
15. Dowodzenie działem przy podciąganiu go i prowadzeniu ognia: a) do otworów strzelniczych WSB; b) do gniazd ogniowych odkrytych i słabo ukrytych; c) do siły żywej grup idących z odsieczą otoczonym; d) do czołgów grupy idącej z odsieczą otoczonym.

Dla kanonierów:

1. Objaśnienie zadania taktycznego grupy szturmowej i działa z pokazaniem w terenie: a) otoczonego WSB i jego otworów strzelniczych, uzbrojenia i kierunków ostrzału; b) miejsca sąsiednich WSB, kierunku i rodzaju ognia z otworów strzelniczych; c) drogi podejścia działa, czołgów i piechoty, ich współdziałania podczas manewru i prowadzenia ognia; d) miejsca przeszkód ppanc. i przeciw piechocie na drodze podejścia działa do odkrytego WSB i sposobu ich obejścia; e) znaków do wskazywania celów i współdziałania działa z czołgami i piechotą; f) celów (gniazd ogniowych), do których dział powinno prowadzić ogień, z jakiego SO i w jakim okresie.
2. Kolejność urządzenia SO.

3. Kolejność urządzenia drogi dojścia działa z ukrycia na SO.
4. Przygotowanie działa i amunicji do strzelania.
5. Przygotowanie różnego uzbrojenia (karabinów, granatów ręcznych, butelek z płynem zapalającym i innych środków do pokonania przeszkody).
6. Kolejność przetaczania działa.
7. Prowadzenie ognia: a) do otworów strzelniczych WSB; b) do czołgów npla; c) do odkrytych gniazd ogniowych; d) do siły żywej npla. Sposób podciągnięcia działa do WSB: a) przetaczanie rękami lufą w przód; b) za czołgiem; c) pod osłoną zasłony dymnej; d) pod osłoną ognia artylerii. Prowadzenie ognia w maskach przeciwgazowych: a) do otworów strzelniczych; b) do gniazd ogniowych; c) do siły żywej; d) do czołgów.

Temat 13. *Działo przy osłonie piechoty podczas przeprawy przez przeszkodę wodną i przeprawa działa.*

(tylko w lecie).

Dla działonowych: nauczyć praktycznie zasad dowodzenia działem przy osłonie przeprowadzającej się piechoty i w czasie przeprawy działa.

Dla kanonierów: doprowadzić do dokładnego i automatycznego wykonywania czynności przez obsługę przy ładowaniu działa na środki przeprawy.

Zakres: Dla działonowych:

1. Otrzymanie i zrozumienie zadania taktycznego działa.
2. Rozpoznanie rejonu przeprawy: a) wybranie głównego i zapasowego SO w rejonie przeprawy; b) wybranie drogi dojazdowej do SO.
3. Określenie odległości do linii i przedmiotów terenowych (dozorów).
4. Zajęcie SO i prowadzenie ognia.
5. Łączność z dowódcą piechoty.
6. Zmiana SO.
7. Wybór celów do ostrzelania zależnie od stopnia zagrożenia ich ogniem przeprowadzającej się piechoty.
8. Podciągnięcie działa do przeprawy.
9. Załadowanie działa i wyładowanie go na przeciwnym brzegu.
10. Wsparcie przeprowadzonej piechoty przy posuwaniu się jej naprzód.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie zadania działa.
2. Rozbudowanie i maskowanie SO.
3. Podejście do SO i zajęcie go.
4. Prowadzenie ognia i zmiana SO.
5. Podejście działa do przeprawy.
6. Sposób załadowania działa na środki przepraw: a) na prom z łódek; b) na prom z pływaków.

7. Sposób przeprawy dział na środkach przeprawy.
8. Przeprawa dział przez most pontonowy.
9. Przeprawa dział w bród.
10. Sposób wyładowania dział ze środków przeprawy.
11. Ochrona przyrządów optycznych w czasie przeprawy dział w bród.
12. Ogledziny dział, usunięcie wody z lufy oraz z mechanizmów i nasmarowanie ich po przeprowadzeniu się dział przez przeszkodę wodną w bród.

DLA MOŹDZIERZY 120-mm i 82-mm.

Ilość godzin według tematów.

Nr tematu	Nazwa przedmiotu	Godziny
1.	Działanie moździerza w składzie plutonu w marszu	8/10
2.	Działanie moździerza w składzie plutonu przy pokonywaniu strefy przeszkód	9/12
3.	Działanie moździerza w składzie plutonu w czasie przygotowania natarcia	10/12
4.	Działanie moździerza w natarciu piechoty na przedni skraj i walka w głębi obrony npla	9/12
5.	Działanie moździerza przy odparciu natarcia npla	10/12
6.	Działanie moździerza w składzie plutonu w obronie	10/12
7.	Działanie moździerza w składzie plutonu w natarciu w lesie	10/15
8.	Działanie moździerza w składzie plutonu w obronie w lesie	10/15
9.	Działanie moździerza w składzie plutonu przy wsparciu przeprawy piechoty przez rzekę i przeprawa moździerza	10/15
Razem:		85/115

Temat 1. *Działanie moździerza w składzie plutonu w marszu.*

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie zasad dowodzenia moździerzem w marszu, przy rozwinięciu się kolumny i przy zajęciu ugrupowania bojowego do prowadzenia ognia. Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad: a) przygotowania moździerza i oporzędzenia osobistego do marszu; b) przestrzegania dyscypliny marszowej; c) współpracy przy rozwinięciu moździerza do walki.

Zakres: Dla dowódcy moździerza:

1. Zrozumienie zadania taktycznego plutonu i zapoznanie z nim kanonierów.
2. Przygotowanie moździerza do marszu.
3. Sprawdzenie gotowości marszowej obsługi moździerza.
4. Przestrzeganie dyscypliny marszowej przez obsługę.

5. Wykonanie przez obserwatorów obowiązków odbierania sygnałów opgaz., oplot., oppanc.
6. Dowodzenie moździerzem na sygnały oplot., opgaz., oppanc.
7. Dowodzenie moździerzem przy rozwinięciu go z kolumny i zajęciu SO.
8. Dowodzenie moździerzem przy prowadzeniu ognia celem oczyszczenia znajdującego się przed nim terenu (las, zarośla, wysokie zboże i trawy), obezwładnienia środków ogniowych i siły żywej npla.

Dla kanonierów:

1. Oględziny moździerza i środków pociągowych przed wymarszem.
2. Dopasowanie oporządzenia.
3. Zapoznanie z zadaniem plutonu każdego kanoniera: a) miejsce znajdowania się npla (kierunek i odległość); b) w składzie jakiego pododdziału posuwa się pluton; c) cel marszu i czas; d) sygnały opgaz., oplot., oppanc.
4. Miejsce i kolejność posuwania się obsługi.
5. Działanie obsługi na sygnały oplot., opgaz. i oppanc.
6. Usuwanie niesprawności moździerza i środków pociągowych w marszu.
7. Czynności obsługi przy rozwinięciu moździerza do prowadzenia ognia.
8. Urządzenie SO, PO oraz ich maskowanie.
9. Przygotowanie pocisków i ładunków.
10. Wykonanie komend do prowadzenia ognia do środków ogniowych siły żywej i oczyszczenie znajdującego się przed moździerzem terenu.
11. Usuwanie niesprawności mechanizmów w czasie strzelania.
12. Dostarczanie pocisków na SO.
13. Wykonanie obowiązków bezpośredniego ubezpieczenia SO.
14. Sposób przeniesienia moździerza przy zmianie SO.
15. Samopomoc i pomoc wzajemna w wypadku ranienia i zagażowania.
16. Zastępowanie wybitej obsługi.

Temat 2. *Działanie moździerza w składzie plutonu przy pokonywaniu strefy przeszkód.*

Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie dowodzenia moździerzem i organizacji prac związanych z usuwaniem przeszkód.

Dla kanonierów: wyrobić praktycznie zasady pracy przy moździerzu w czasie pokonywania przeszkód i terenu skażonego.

Zakres: Dla dowódcy moździerza: To samo, co w punkcie 1-5, temat 1; dodatkowo:

1. Dowodzenie moździerzem przy usuwaniu przeszkód na drodze przemarszu przy przechodzeniu przez teren skażony i przy oczyszczaniu i odkażaniu SO.

2. Kierowanie urządzeniem SO dla moździerza.
3. Dowodzenie moździerzem w składzie plutonu przy ogniu burzącym do przeszkód przeciw piechocie i ppancernych, WSB itp.
4. Obliczenie zużycia pocisków i organizacja zaopatrzenia w nie.
5. Organizacja różnego rodzaju prac w nieprzewidzianych wypadkach: a) złamanie kół podwozia; b) niesprawności mechanizmów moździerza; c) uszkodzenie środków pociągowych.
6. Dowodzenie moździerzem przy zmianie ugrupowania bojowego.
7. Dowodzenie moździerzem przy odparciu natarcia npla.

Dla kanonierów: To samo, co w punkcie 1 — 16, temat 1; dodatkowo:

1. Praca przy usuwaniu zawałów i innych przeszkód na drodze przemarszu.
2. Czynności obsługi przy pokonywaniu terenu skażonego.
3. Odkazanie terenu skażonego.
4. Zasady odkazania moździerza, broni ręcznej i oporządzenia.
5. Odparcie natarcia npla przy pomocy broni ręcznej i broni białej (karabinem, granatem, bagnetem i łopata).

Temat 3. *Działanie moździerza w składzie plutonu w czasie przygotowania natarcia.*

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie zasad organizowania prac przygotowawczych do strzelania i dowodzić nim przy wykonaniu zadań ogniowych w okresie przygotowania artyleryjskiego.

Dla kanonierów: nauczyć współdziałania przy przygotowaniu moździerza do strzelania i w czasie prowadzenia ognia.

Zakres Dla dowódcy moździerza:

1. Zrozumienie zadania taktycznego i ogniowego plutonu i zapoznanie z nim obsługi moździerza.
2. Dowodzenie moździerzem przy zajmowaniu, urządzeniu i maskowaniu głównego i zapasowego SO.
3. Oględziny moździerza i amunicji przed strzelaniem.
4. Skierowanie moździerza na cel. Zapisanie nastaw i różnych celów wg głównego i zapasowego punktu celowania.
5. Dowodzenie moździerzem w czasie strzelania powierzchniowego, burzenie umocnień itd.
6. Obliczenie zużycia amunicji i składanie meldunku o stanie amunicji.
7. Zmiana SO.

Dla kanonierów:

1. Zapoznanie się z zadaniem plutonu i każdego kanoniera.
2. Sposób zajęcia, urządzenia i maskowania SO.
3. Przygotowanie moździerza i amunicji do strzelania.

4. Zmierzenie najmniejszego kąta ukrycia do strzelania na określoną donośność.
5. Czynności obsługi przy skierowaniu moździerzka na cel, przy ustaleniu go na główny i zapasowy punkt celowania.
6. Sposób prowadzenia ognia.
7. Usuwanie niesprawności moździerzka w czasie strzelania.
8. Strzelanie z zadymionego i skażonego SO.
9. Odkażenie moździerzka i amunicji.
10. Praca obsługi przy zmianie SO.
11. Pomoc rannym i zagazowanym.
12. Zastępowanie wybitej obsługi i praca zmniejszonej obsługi.
13. Ewidencja rannych lub zaginionych.

Temat 4. *Działanie moździerzka w natarciu piechoty na przedni skraj i walka w głębi obrony npla.*

Cel: Dla dowódcy moździerzka: nauczyć praktycznie zasad dowodzenia moździerzem przy prowadzeniu ognia w składzie plutonu wspierającego natarcie piechoty i przy zmianie SO w przód.
Dla kanonierów: nauczyć szybkiej i dokładnej pracy przy prowadzeniu ROZ (Ruchomy Ogień Zaporowy) i szybkiej zmiany stanowiska przy posuwaniu się w głąb obrony npla.

Zakres: Dla dowódcy moździerzka:

1. Zrozumieć zadanie plutonu i przekazać go swojej obsłudze.
2. Dowodzenie moździerzem przy prowadzeniu ROZ i sprawdzenie nastaw przyrządów celowniczych.
3. Dowodzenie moździerzem przy przesunięciu ugrupowania bojowego w przód.

Dla kanonierów: Zrozumienie zadania plutonu i każdego kanoniera.

2. Przygotowanie amunicji i ładunków.
3. Segregacja pocisków wg znakowania, a ładunków wg serii prochu.
4. Prowadzenie ROZ.
5. Przesunięcie ugrupowania bojowego.
6. Prowadzenie ognia metodycznego i szybkiego.
7. Usuwanie niesprawności mechanizmów moździerzka.
8. Donoszenie amunicji.
9. Posługiwanie się bronią ręczną i białą przy odparciu piechoty npla na SO moździerzki.

Temat 5. *Działanie moździerzka w składzie plutonu przy odparciu npla w strefie przeszkód.*

Cel: Dla dowódcy moździerzka: nauczyć praktycznie dowodzenia moździerzem przy działaniach w strefie przeszkód.

Dla kanonierów: nauczyć obsługę moździerzka częstej zmiany SO, manewrowania wzdłuż frontu i wycofania się do tyłu.

Zakres: Dla dowódcy moździerza:

1. Zrozumienie zadania plutonu i moździerza.
2. Przekazanie zadania plutonu obsłudze moździerza i wyznaczenie zadań poszczególnym kanonierom.
3. Rozpoznanie terenu wspólnie z deą plutonu i deą piechoty-celom otrzymania przedmiotu ostrzału.
4. Wybór SO do prowadzenia ognia do wyznaczonych przedmiotów.
5. Wybór zapasowych SO.
6. Wybór dróg dojazdowych i wycofanie się z głównego SO na zapasowe.
7. Urządzenie SO dla ukrycia moździerza i obsługi przed pociskami i odłamkami npla.
8. Przygotowanie danych do strzelania do wyznaczonych przedmiotów, sprawdzenie danych przez wstrzeliwanie i zapisanie wstrzelanych nastaw.
9. Przygotowanie moździerza i amunicji do prowadzenia ognia.
10. Prowadzenie ognia do siły żywej i środków ogniowych npla.
11. Zmiana SO.
12. Przeniesienie ognia z jednego celu na drugi.
13. Zorganizowanie bezpośredniego ubezpieczenia SO i sposób odparcie natarcia czołgów i siły żywej npla.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie zadań plutonu i moździerza.
2. Określenie (wskazanie) przedmiotów do strzelania.
3. Zapisanie danych początkowych dla ostrzału określonych przedmiotów.
4. Urządzenie głównego i zapasowego SO i ich maskowanie.
5. Urządzenie dróg wycofania się z głównego SO na zapasowe.
6. Przygotowanie pocisków i ładunków.
7. Prowadzenie ognia obezwładniającego do siły żywej i środków ogniowych npla.
8. Wykonanie SOZ (Stały Ogień Zaporowy) przed wąskimi przejściami i przeszkodami.
9. Niespodziewane otwarcie ognia bocznego do siły żywej i środków ogniowych npla.
10. Opuszczenie głównego SO i przejście na zapasowe.
11. Odparcie natarcia piechoty npla z wykorzystaniem broni ręcznej, bagnetu, granatów i łopat.
12. Odparcie natarcia czołgów z wykorzystaniem wiązek granatów ręcznych, ognia karabinów i butelek z płynem zapalającym.
13. Zastępowanie wybitych funk. obsługi.
14. Okazanie pomocy rannym i zagazowanym.
15. Ewakuacja rannych i zagazowanych.
16. Odkazanie moździerza i broni ręcznej.
17. Prowadzenie ognia z zadymionego i skażonego SO.

Temat 6. Działanie moździerza w obronie w składzie plutonu.

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie zasad urządzania SO, przygotowania moździerza i amunicji do strzelania.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad urządzania SO dla ukrycia moździerza i obsługi przed ogniem artylerii i prowadzić SOZ.

Zakres: Dla dowódcy moździerza:

1. Zrozumienie zadania taktycznego plutonu i zapoznanie z nim obsługi moździerza.
2. Wybranie czasowego, głównego i zapasowego SO.
3. Urządzenie i zabezpieczenie SO przed odłamkami pocisków artyleryjskich npla.
4. Wybór dróg dojazdowych z głównego SO na zapasowe i urządzenie ich.
5. Przygotowanie pocisków i ładunków.
6. Przygotowanie danych początkowych do prowadzenia SOZ, sprawdzenie ich przez wstrzeliwanie i zapisanie.
7. Przygotowanie ognia z czasowego SO dla osłony ubezpieczenia bojowego podczas wycofywania się.
8. Przygotowanie ognia dla ostrzału podejść do przedniego skraju.
9. Dowodzenie moździerzem przy prowadzeniu ognia wspierającego ubezpieczenie bojowe podczas wycofywania się.
10. Przejście z czasowego SO na główne.
11. Prowadzenie ognia do zgrupowań npla przy podejściu do przedniego skraju obrony.
12. Prowadzenie SOZ.
13. Zorganizowanie odkażania moździerza.
14. Przejście na zapasowe SO.
15. Obliczenie zużycia pocisków i meldunek o stanie amunicji.

Dla kanonierów:

1. Zrozumienie zadania plutonu i każdego kanoniera.
2. Zasady użycia łopaty, kilofa w urządzaniu okopu dla moździerza i rowu dla obsługi.
3. Urządzenie czasowego, głównego i zapasowego SO.
4. Urządzenie dróg dojazdowych i dróg wycofania się z czasowego SO na główne i z głównego na zapasowe.
5. Maskowanie SO i dróg podejścia do niego.
6. Przygotowanie moździerza i pocisków do prowadzenia ognia i zabezpieczenie ładunków od wilgoci.
7. Prowadzenie ognia przy wspieraniu ubezpieczenia bojowego podczas wycofywania się.
8. Sposób opuszczania czasowego SO i przejście na główne SO.
9. Sposób przygotowania SOZ i wykonanie go.
10. Donoszenie pocisków.
11. Odkażanie moździerza.
12. Przejście na zapasowe SO.
13. Usunięcie niesprawności mechanizmów moździerza.

14. Działanie obsługi przy napadzie czołgów na SO: a) rzucanie wiązek granatów ręcznych; b) rzucanie butelek z płynem zapalającym; c) prowadzenie ognia z karabinów do szczelin obs. czołga; d) wykorzystanie szczelin przy przejeździe czołgów przez SO.
15. Działanie obsługi przy odparciu natarcia piechoty npla na SO: a) wykorzystanie ognia z karabinów; b) rzucanie granatów ręcznych z rowów; c) obrona przy pomocy bagnatów i łopaty.
16. Samopomoc i udzielanie pomocy rannym i zagazowanym.
17. Ewakuacja rannych i zagazowanych.

Temat 7. *Działanie moździerza w składzie plutonu przy natarciu w lesie.*

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie zasad manewrowania moździerzem i prowadzenia ognia w lesie.

Dla kanonierów: nauczyć praktycznie zasad manewrowania moździerzem i prowadzenia ognia w lesie.

Zakres: Dla dowódcy moździerza: jak w temacie 4; dodatkowo:

1. Wybór SO w lesie.
2. Skierowanie moździerza na cel przy pomocy kątomierza-busoli i azymutu.
3. Organizacja bezpośredniego ubezpieczenia SO.
4. Prowadzenie ognia burzącego do DSB, rowów i umocnień.
5. Wybranie z góry SO i jego zmiana.
6. Poruszanie się wg azymutu przy wyborze SO i jego zajęcie.

Dla kanonierów: jak w temacie 4; dodatkowo:

1. Marsz moździerza w lesie.
2. Urządzenie SO w lesie.
3. Prowadzenie ognia i donośzenie amunicji.

Temat 8. *Działanie moździerza w składzie plutonu w obronie w lesie.*

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie dowodzenia moździerzem w czasie obrony w lesie.

Dla kanonierów: nauczyć dokładnej i zgranej współpracy obsługi przy prowadzeniu ognia i manewrowaniu moździerzem w lesie.

Zakres: Dla dowódcy moździerza: jak w temacie 6; dodatkowo:

1. Wybór i urządzenie czasowego, głównego i zapasowego SO w lesie.
2. Wybór i urządzenie dróg dojazdowych z czasowego SO na główne i zapasowe.
3. Marsz wg azymutu.

4. Organizacja bezpośredniego ubezpieczenia SO w lesie.
5. Donoszenie amunicji.

Dla kanonierów: jak w temacie 6.; dodatkowo:

1. Sposób urządzenia i maskowania SO oraz dróg dojazdowych na SO w lesie.
2. Sposób poruszania się w lesie z moździerzem przy zmianie SO.
3. Odparcie natarcia żywej siły npla w lesie.
4. Donoszenie amunicji.

Temat 9. *Działanie moździerza w składzie plutonu przy wsparciu przeprawy piechoty i przeprawa moździerza.*

Cel: Dla dowódcy moździerza: nauczyć praktycznie zasad dowodzenia moździerzem przy przeprawie przez przeszkodę wodną.

Dla kanonierów: nauczyć prawidłowej i zgranej współpracy przy ładowaniu i wyładowaniu moździerza w czasie jego przeprawy przez przeszkodę wodną.

Zakres: Dla dowódcy moździerza:

1. Zrozumienie zadania plutonu i przekazanie go obsłudze moździerza.
2. Określenie miejsca, sposobu i czasu przeprawy: a) miejsce wyczekiwania do wyjścia na przeprawę; b) miejsce załadowania moździerza na środki przeprawy; c) miejsce wyładowania moździerza; d) czas marszu do miejsca wyczekiwania przy przeprawie; e) czas załadowania i droga podejścia do miejsca załadowania.
3. Zrozumienie zadania taktycznego i ogniowego plutonu po przeprawie.
4. Ustalenie miejsca SO plutonu i drogi dojazdowej od miejsca wyładowania.
5. Dowodzenie moździerzem przy wspieraniu przeproważającej się piechoty.

Dla kanonierów:

1. Wyjście z moździerzem na miejsce wyczekiwania przy przeprawie i z miejsca wyczekiwania na miejsce załadowania.
2. Ładowanie moździerza na środki przeprawy: prom, łódka itd.
3. Przeprawa moździerza.
4. Wyładowanie.
5. Zajęcie SO po przeproważeniu się i prowadzenie ognia.

WYTYCZNE DLA SZKOŁY PLUTONU I BATERII ZOSTANĄ
WYDANE DODATKOWO.

36272/

2

